

Zarządzanie oświatą w kontekście budżetu gminy:

Analiza Systemu Oświaty w Gminie Rzgów

10.I.2012

Waldemar Pruss

*Wielkopolski Ośrodek Kształcenia
i Studiów Samorządowych w Poznaniu*

Zagadnienia: zarządzanie oświatą w kontekście BUDŻETU GMINY

- Dochody gmin, nowa ustawa o finansach publicznych
- Problemy związane z zarządzaniem/finansowaniem oświaty w polskich gminach
- Gmina Rzgów – analiza historyczna i stanu aktualnego
- Gmina Rzgów – wariant bez przyjęcia zmian
- Gmina Rzgów – podstawowe problemy

Dochody gmin – gwarancja konstytucyjna

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 177 zapewnia wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego (w tym także gminie) **udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań**. Dochodami gminy jest jej dochód własny oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.

Istotne znaczenie dla gmin ma konstytucyjna gwarancja mówiąca, że **zmiany w zakresie zadań i kompetencji gminy następują wraz z odpowiednimi zmianami w podziale dochodów publicznych**. Oznacza to, że gminy w takich sytuacjach nie pozostaną bez środków przeznaczonych na realizację przekazanych im zadań i kompetencji.

Zadania i kompetencje samorządu gminnego

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami,
- ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- **gminnych dróg, ulic, mostów, placów** oraz organizacji ruchu drogowego
- **wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,**
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,
- **pomocy społecznej**, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- **edukacji publicznej**,
- **kultury**, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury,
- **kultury fizycznej i turystyki**, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,

Zadania i kompetencje samorządu gminnego

- **targowisk** i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- **porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej**, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- **utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych**,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej,
- promocji gminy,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Nowe uwarunkowania budżetowe 1/4

1) Limity zadłużenia JST w świetle nowej ustawy o finansach publicznych:

- **Wskaźnik zadłużenia**
- **Zrównoważony budżet**

(2014 – nowa transza funduszy UE)

Nowe uwarunkowania budżetowe 2/4

2) Nowe zadania finansowe dla gmin w oświacie

- **Podwyżki dla nauczycieli ok. 40% od 2008 do 2011 + 3,8% w 2012** (podwyżki w przedszkolach i „zerówkach” w 100% finansowane przez gminy, SP i GIM – w ok. 50%)
 - **„Dodatek wyrównawczy”** do średnich wynagrodzeń (od 2009)
 - **Wzrost kosztów rzeczowych** utrzymania obiektów oświatowych i dowozów (opał, dowozy, VAT)
 - **Od IX 2012 – informatyka** – 1 uczeń przy 1 komputerze
 - **Podniesienie wysokości składki rentowej** o 2 punkty procentowe od lutego 2012
- Niż demograficzny w szkołach podstawowych i gimnazjach – niższa subwencja oświatowa.
- Nauczyciele w uprawnieniach emerytalnych niechętnie przechodzą na emeryturę.

Nowe uwarunkowania budżetowe 3/4

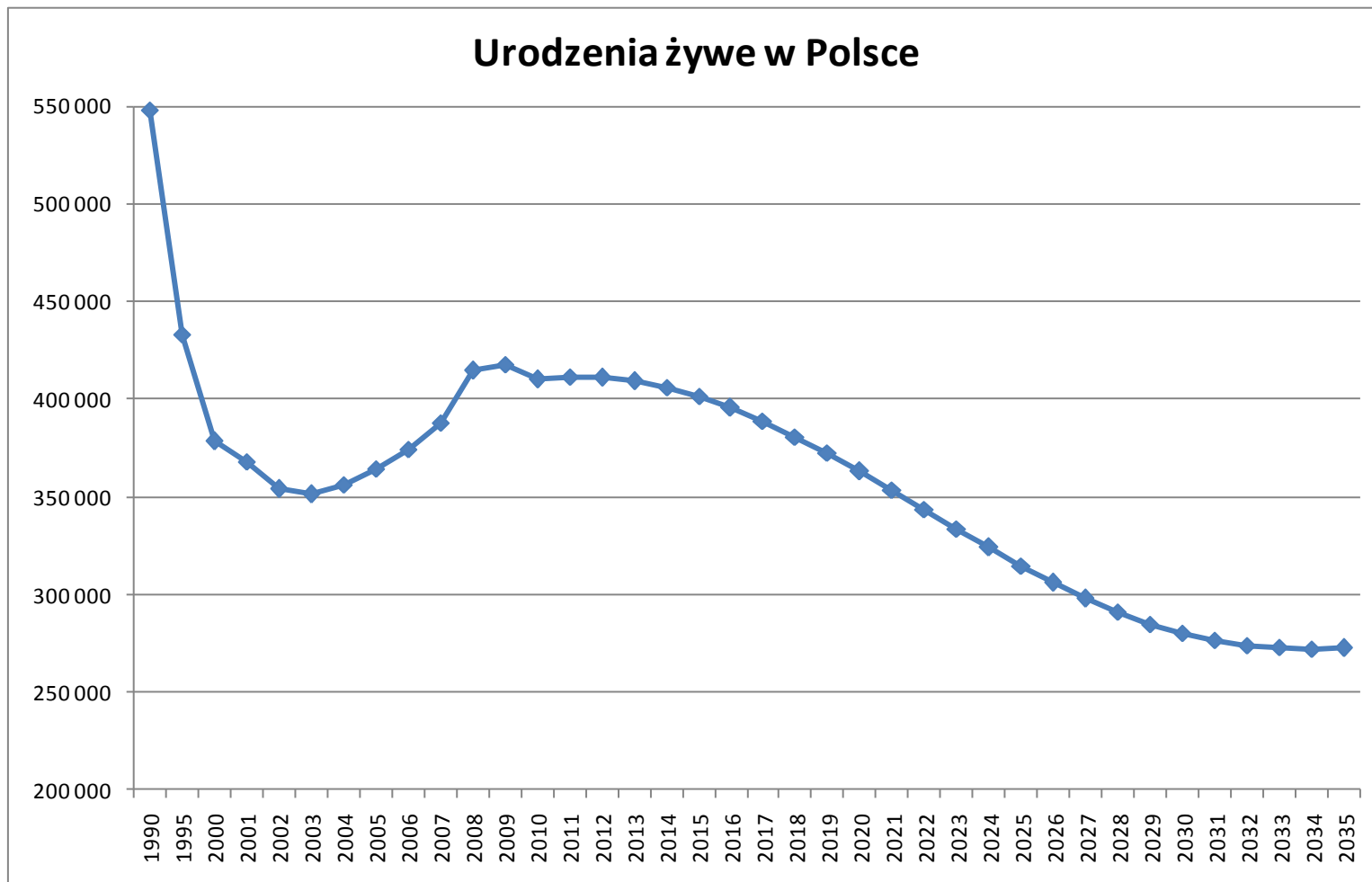
- **Zespoły Wspomagania Uczniów** (brak dodatkowej subwencji)
- Zły system równoważenia wzrastających wynagrodzeń nauczycieli z tytułu uzyskiwanych **stopni awansu zawodowego**. Nauczycielom zdobywającym kolejne szczeble awansu zawodowego ustawa gwarantuje podwyższone wynagrodzenia. Za zobowiązanie to odpowiedzialna jest gmina. Współczynnik korygujący subwencji oświatowej jest niewystarczający

Nowe uwarunkowania budżetowe 4/4

3) Nowe zadania finansowe dla gmin:

- Podwyżka VAT
- Nowa **ustawa śmieciowa**
- Wymóg 20% partycypacji ze środków własnych stawiany samorządom wskutek zmiany interpretacji art. 128 ust. 2 ustawy o finansach publicznych: **w zakresie wypłat świadczeń pomocy społecznej w formie zasiłków stałych oraz opłacania składek na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia pomocy społecznej**
- **Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (wejdzie w życie w 2012 roku)**

Liczba urodzeń w Polsce – dane i prognoza GUS

Finansowanie zadań oświatowych gminy

Obowiązuje zasada, że pieniądź „idzie za uczniem”. Oznacza to, że subwencja oświatowa jest naliczana na podstawie liczby uczniów

uczęszczających do szkół i placówek oświatowych prowadzonych bądź dotowanych przez poszczególne gminy, powiaty i samorzady województw.

Liczba ta jest uzależniona od tzw. **liczby uczniów przeliczeniowych**, wyliczanej z uwzględnieniem wag dla wybranych kategorii uczniów, określonych typów i rodzajów szkół oraz wskaźnika korygującego, uwzględniającego stopnie awansu zawodowego nauczycieli.

Subwencja oświatowa

Z założeń rozporządzenia Min. Oświaty -
subwencja powinna zaspakajać wydatki na prowadzenie oświaty w
samorządach, bez uwzględnienia:

- **PRZEDSZKOLI**
- **DOWOZÓW**
- **STOŁOWEK**

Finansowanie zadań oświatowych gminy

Ostateczna kwota części oświatowej subwencji ogólnej przypadająca w 2011 roku **na jednego ucznia przeliczeniowego** w skali ogólnokrajowej (tzw. finansowy standard A) **wynosiła 4717,01 zł** w stosunku rocznym. W **2012 – 4936** (wzrost o 4,5%, a wydatki – podwyżki – wzrost o 6% + składka rentowa = 8%)

Sposób obliczania subwencji oświatowej

WAGI (łącznie 27 w roku 2011) zwiększające subwencję:
wagi są addytywne, tj. jeżeli uczeń zalicza się do kilku wag, to są one sumowane.

$P_1 = 0,38$ dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów dla dzieci i młodzieży zlokalizowanych na terenach wiejskich lub w miastach do 5 000 mieszkańców

$P_2 = 1,40$ dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, niedostosowanych społecznie, z zaburzeniami zachowania, zagrożonych uzależnieniem, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z chorobami przewlekłymi — wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy

$P_3 = 2,90$ dla uczniów niewidomych i słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, z zaburzeniami psychicznymi

$P_4 = 3,60$ dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym

$P_5 = 9,50$ dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim realizujących obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych w szkołach podstawowych i gimnazjach, dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz z autyzmem

Sposób obliczania subwencji oświatowej

$P_6 = 0,80$ dodatkowo dla niepełnosprawnych uczniów w oddziałach integracyjnych w szkołach podstawowych, gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych

$P_{11} = 0,20$ dla uczniów klas sportowych

$P_{14} = 1,01$ dla uczniów szkół muzycznych I stopnia

$P_{24} = 0,60$ dla uczniów klas terapeutycznych lub wyrównawczych w ogólnodostępnych lub integracyjnych szkołach podstawowych i gimnazjach

$P_{25} = 0,17$ dla uczniów klas dwujęzycznych

$P_{26} = 0,04$ dla uczniów gimnazjów dla dzieci i młodzieży

Problemy oświaty w skali kraju

Obliczenia wskazują, iż dochody z subwencji oświatowej są w stanie pokryć wydatki na bieżące funkcjonowanie szkół w sytuacji, gdy **liczba uczniów w oddziale wynosi na obszarach wiejskich w SP co najmniej 20-23 i w GIMNAZJACH 23-25.**

**Przepisy, które nie zostały przyjęte w 2011 mimo
przygotowanych projektów ustaw**

(Karta Nauczyciela, ustawa o systemie oświaty)

Projekt zmiany ustawy o systemie oświaty

Podstawowe założenia:

- 1) Wprowadzenie **subwencji oświatowej na edukację przedszkolną**
- 2) Zmiany w **zasadach łączenia szkół w zespoły** – np. kilka szkół podstawowych w 1 zespole
- 3) Likwidacja limitów odległości warunkujących organizowanie przez samorzady transportu do szkoły i z powrotem

Projekt zmiany Karty Nauczyciela

- Główne postulaty Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego

1. Karta Nauczyciela tylko dla tzw. nauczycieli tablicowych
2. Zwiększone o dwie godziny pensum (20+2)
3. Rezygnacja ze średnich wynagrodzeń
4. Likwidacja dodatków wiejskiego i mieszkaniowego

Dodatkowe postulaty JST

- 1) **Urlopy zdrowotne nauczycieli z ZUS**
- 2) **Pensje nauczycieli z budżetu Państwa, a JST – utrzymanie budynków i dowozy**
- 3) **Zmiana algorytmu naliczania subwencji oświatowej (uwzględnienie specyfiki lokalnej np. duża powierzchnia gminy przy małym zaludnieniu)**
- 4) **Co z 6-latkami ???????**

Problemy oświaty w skali kraju

Rok szkolny	Liczba likwidowanych szkół podst, gimn, ponadgimn.
2006/2007	653
2007/2008	608
2008/2009	602
2009/2010	541
2010/2011	582
2011/2012	300
2012/2013	??? 2.500 ???

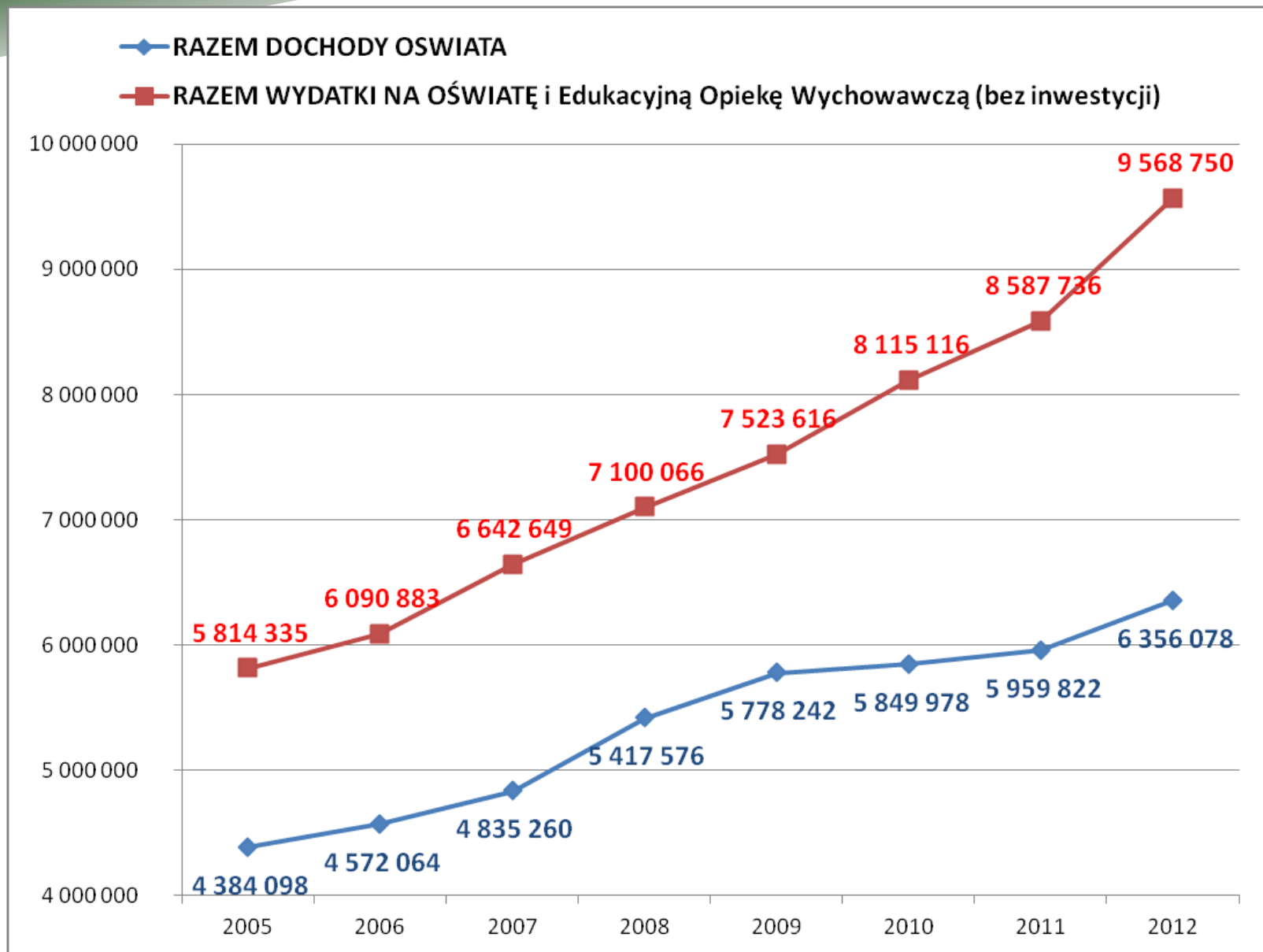
Zgodnie z przepisami prawa oświatowego, organ prowadzący szkołę jest zobligowany, na co najmniej sześć miesięcy przed terminem jej likwidacji, zawiadomić o zamiarze likwidacji szkoły rodziców uczniów, nauczycieli i kuratora oświaty.

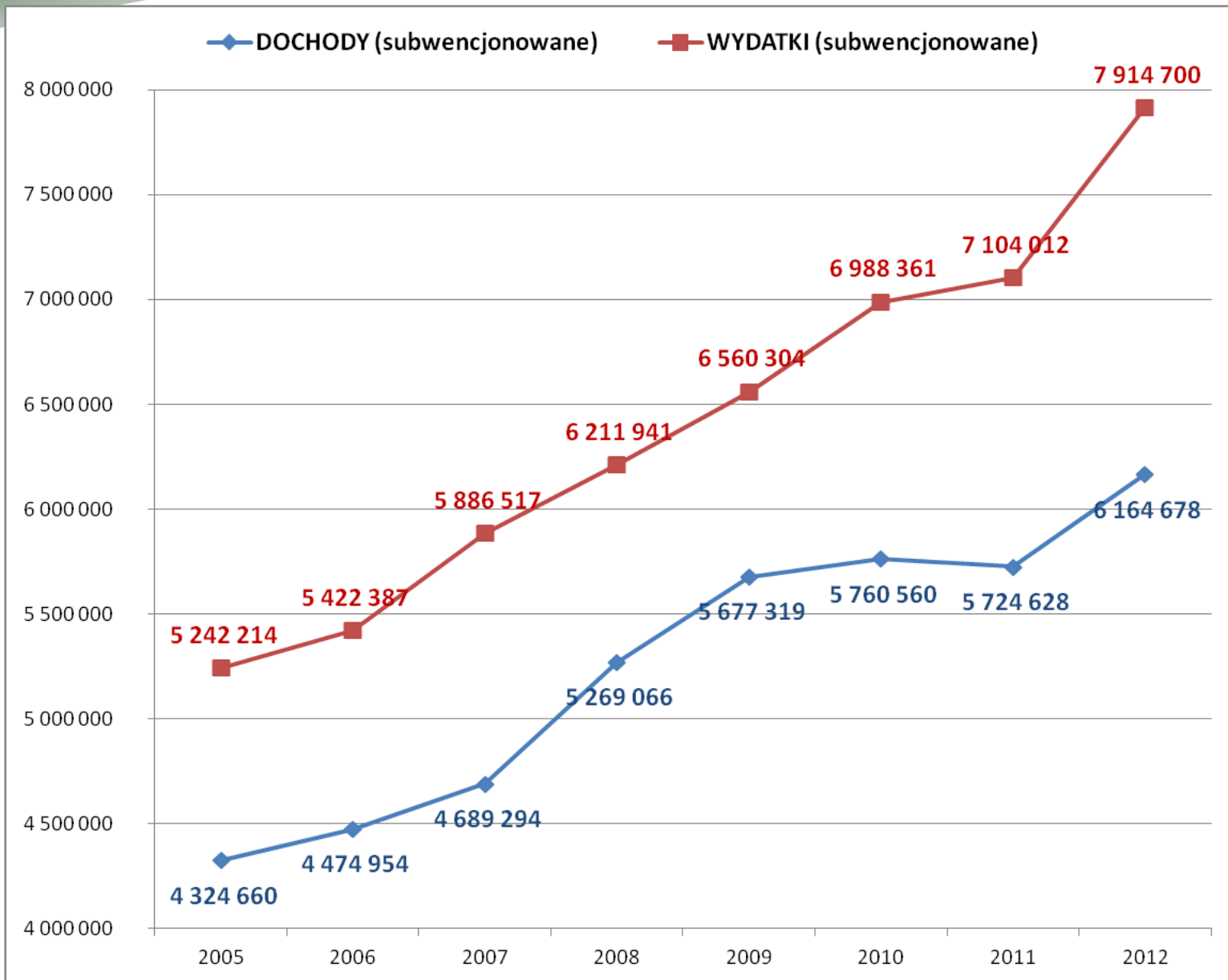
Co dalej???

- 1) **Czekać na korzystne zmiany na szczeblu centralnym**
- 2) **Dalej dopłacać do działalności oświatowej**
- 3) **Przeprowadzić reorganizację oświaty (ZAWSZE z oporem)**

Gmina Rzgów

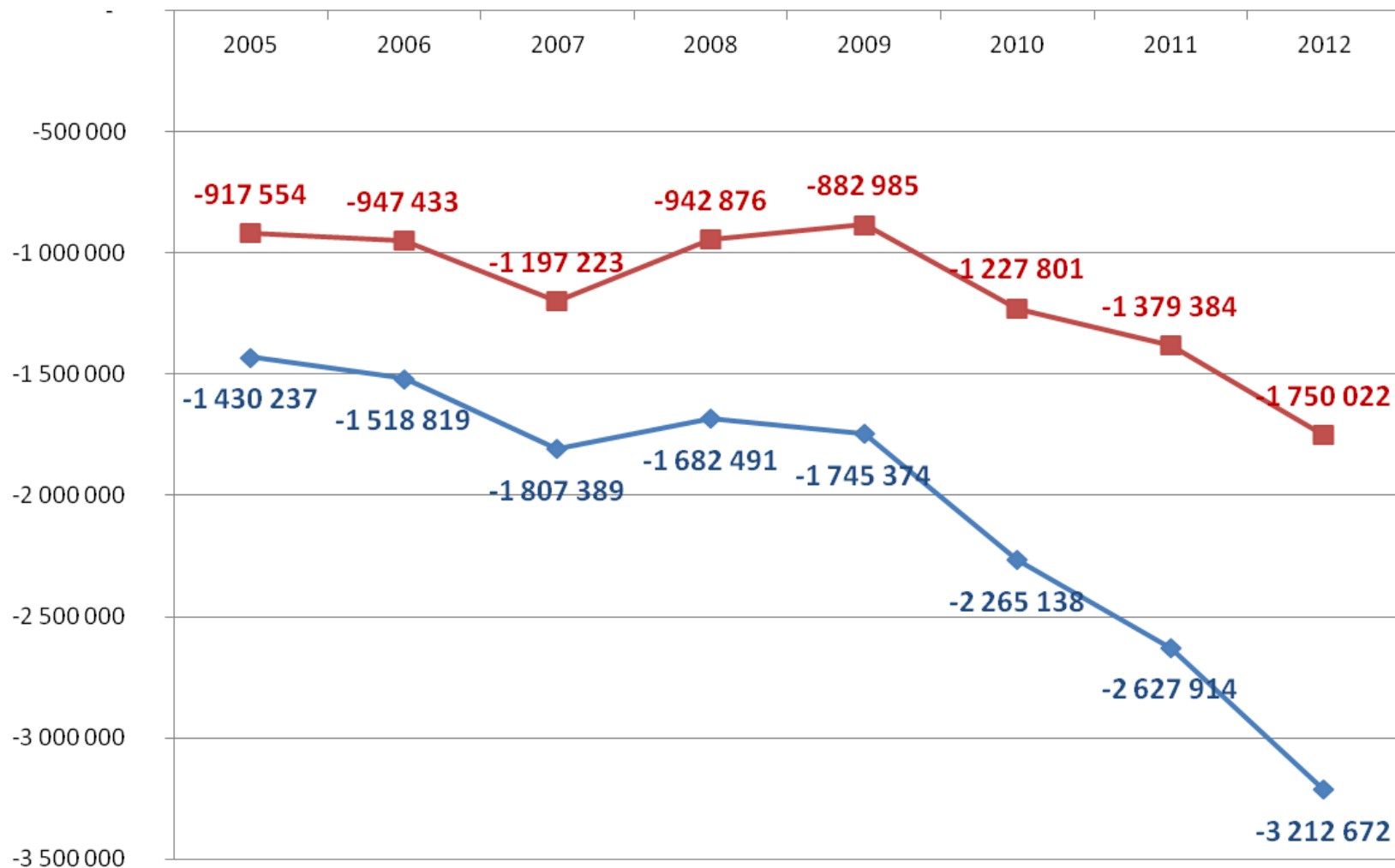
– analiza stanu obecnego

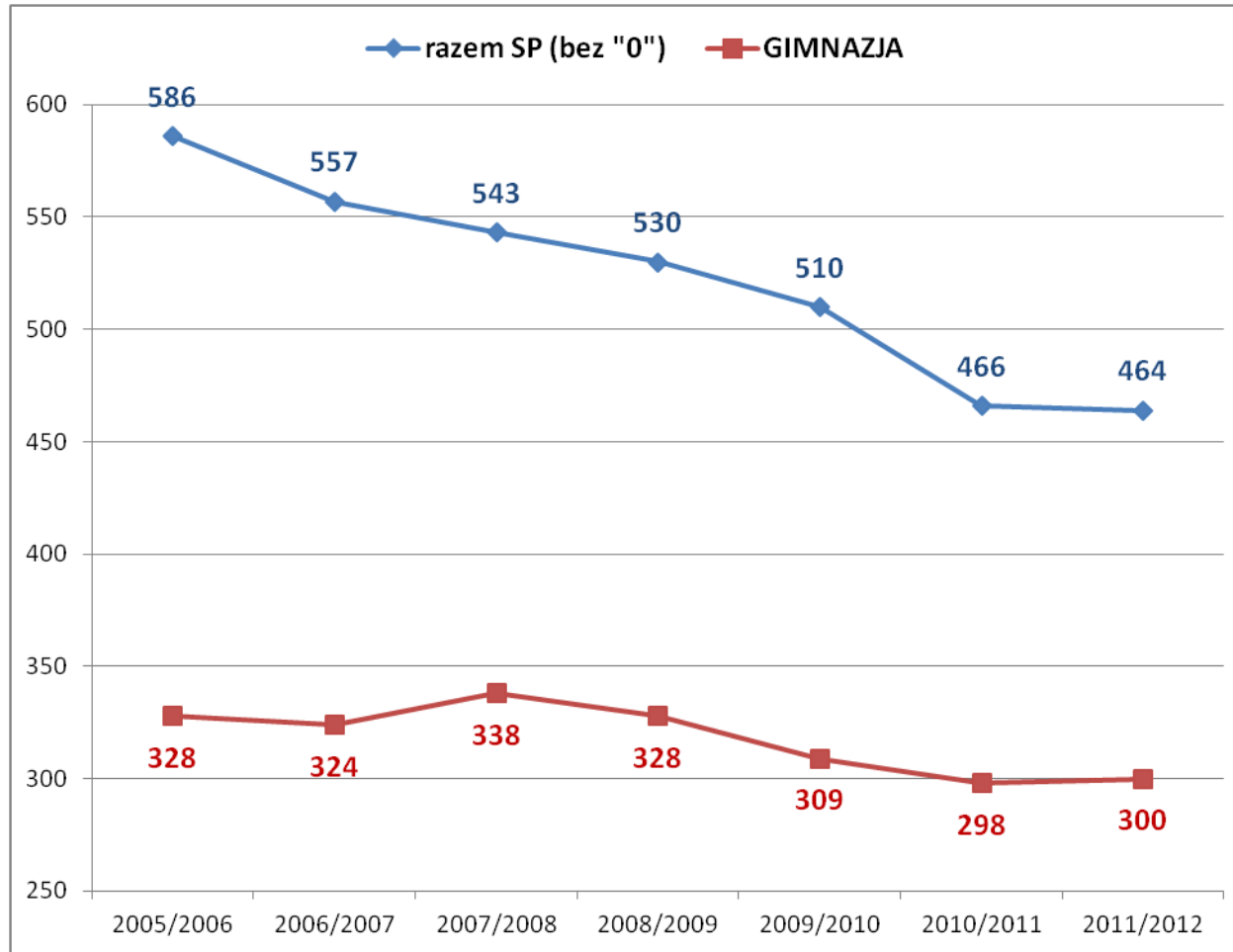

◆ RÓŻNICA MIĘDZY DOCHODAMI A WYDATKAMI NA OŚWIATĘ

■ RÓŻNICA MIĘDZY DOCHODAMI A WYDATKAMI NA OŚWIATĘ - zadania, które powinny być finansowane z subwencji

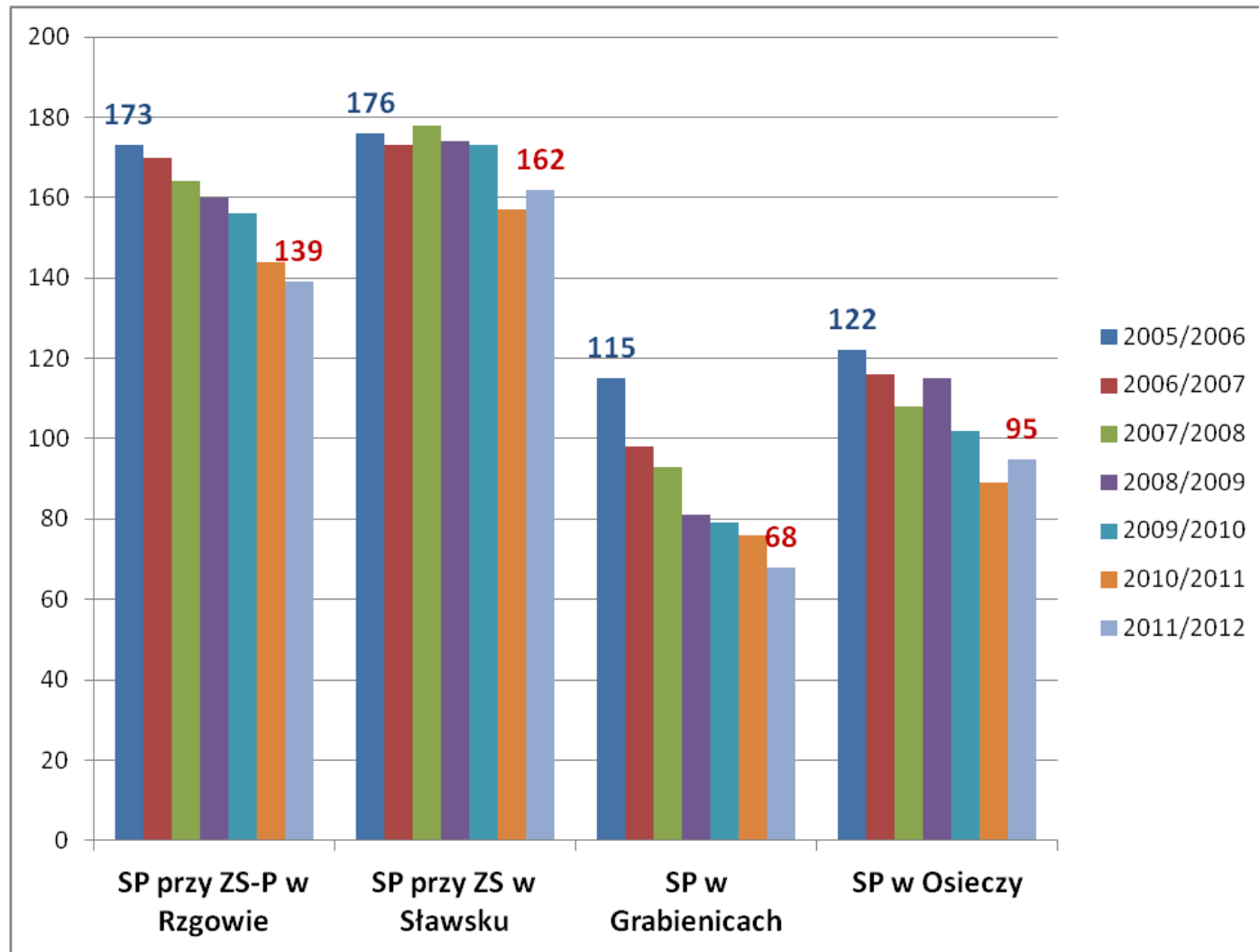

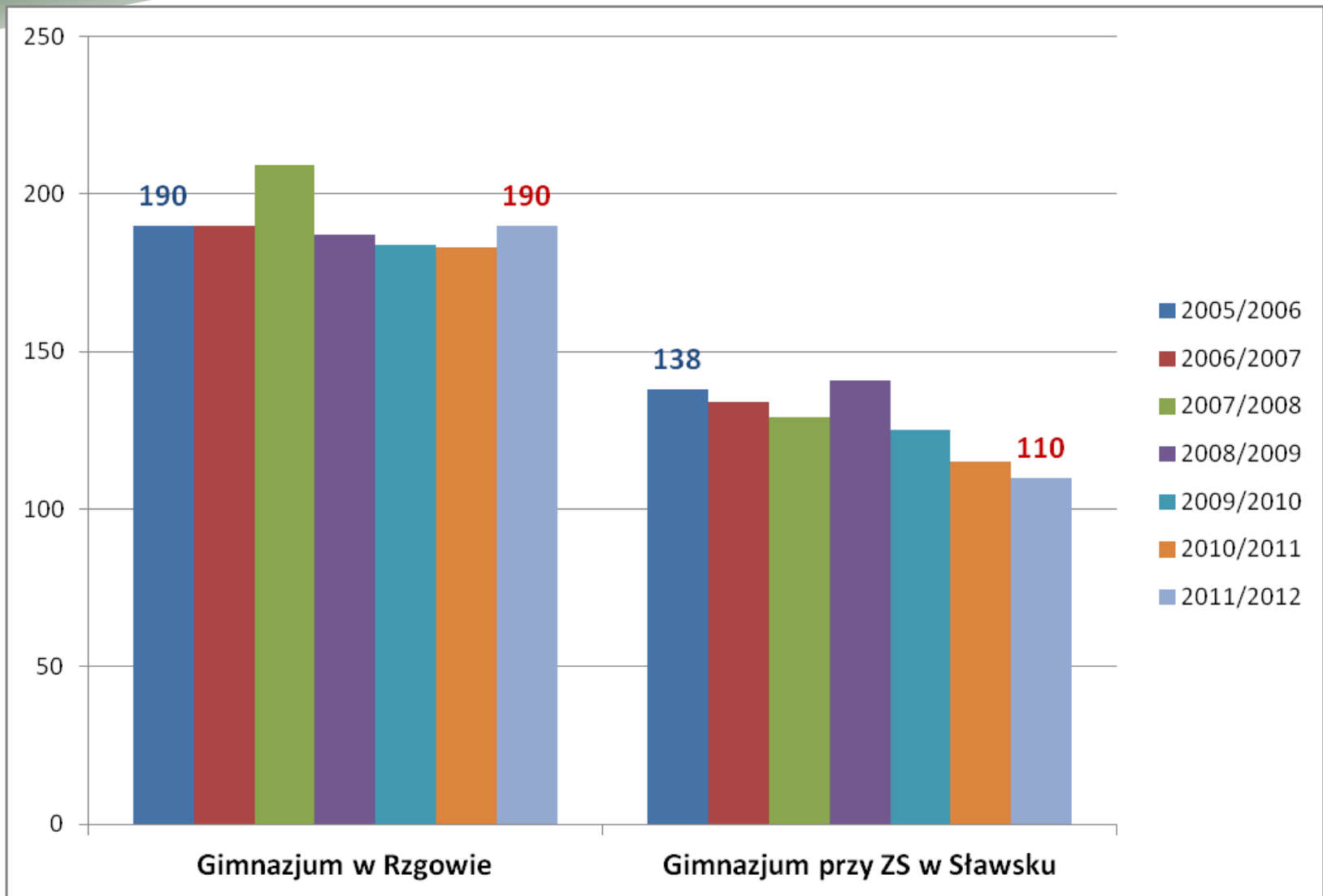
Liczba uczniów

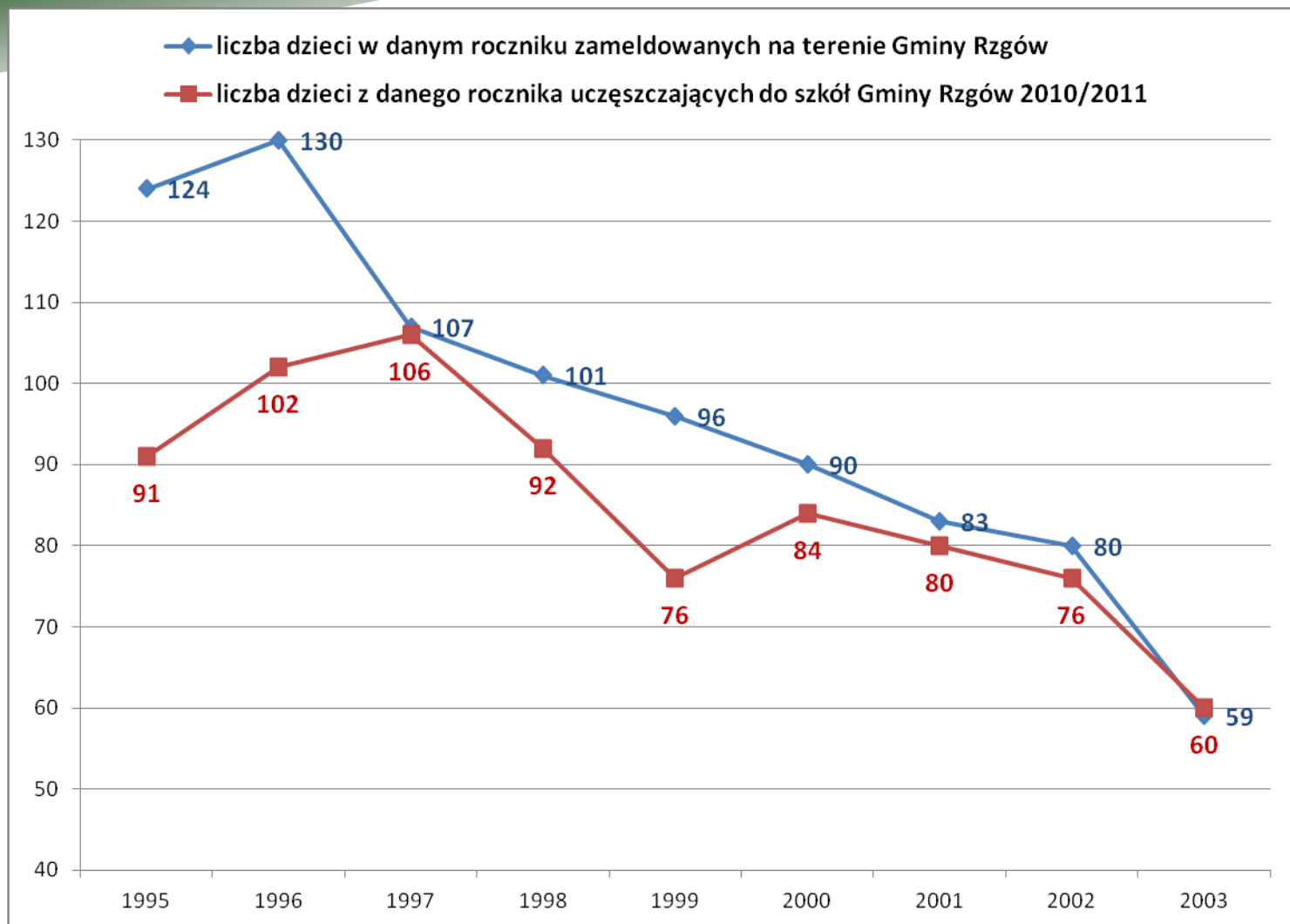

w ostatnich 6 latach liczba dzieci na które przysługuje subwencja oświatowa w szkołach Gminy Rzgów zmalała o 122 w SP i 28 w GIM, RAZEM 150 (ok. 1,3 mln zł subwencji mniej)

Liczba uczniów w poszczególnych szkołach Gminy Rzgów w latach 2006-2011 (SP bez 0)

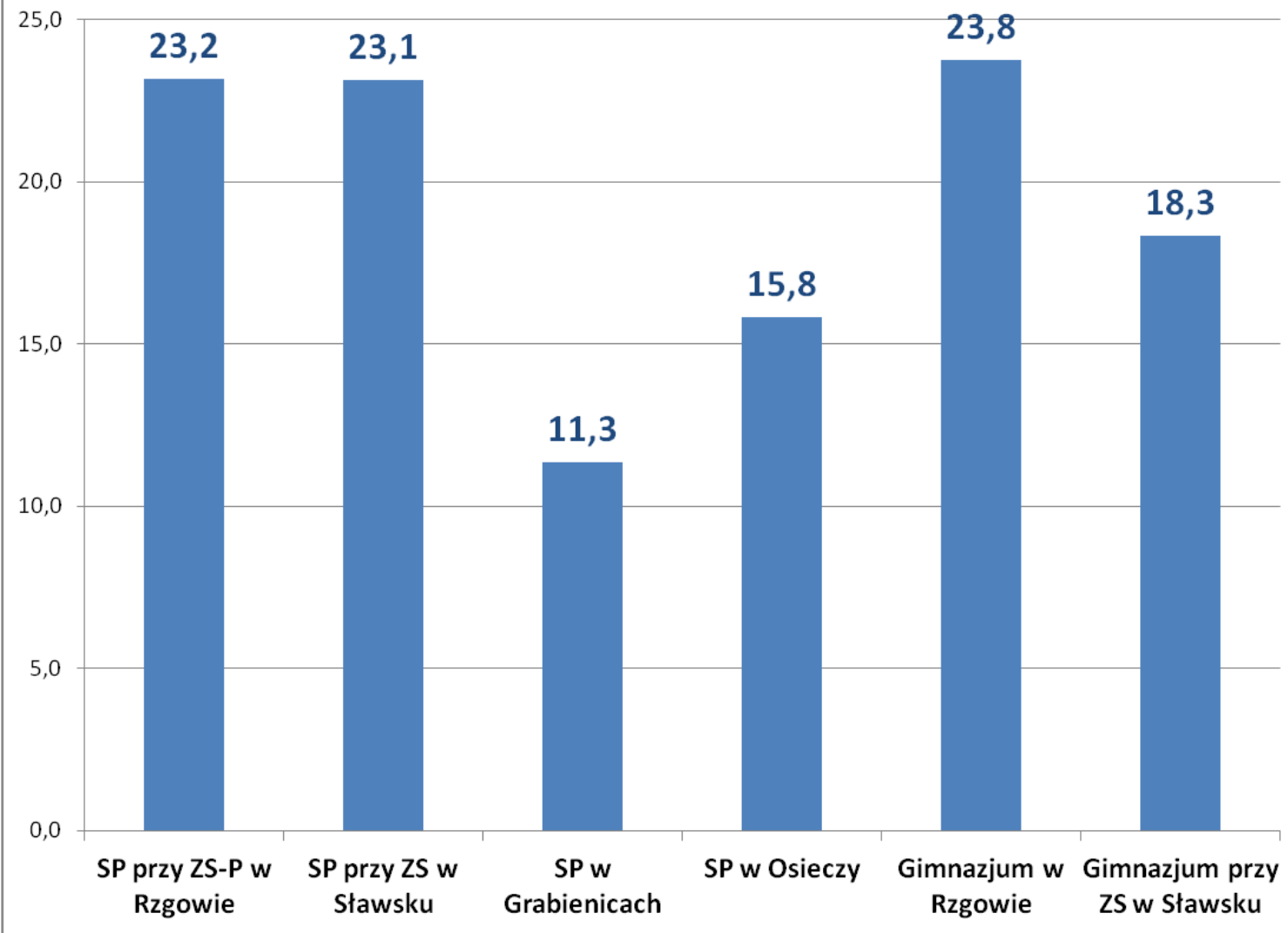

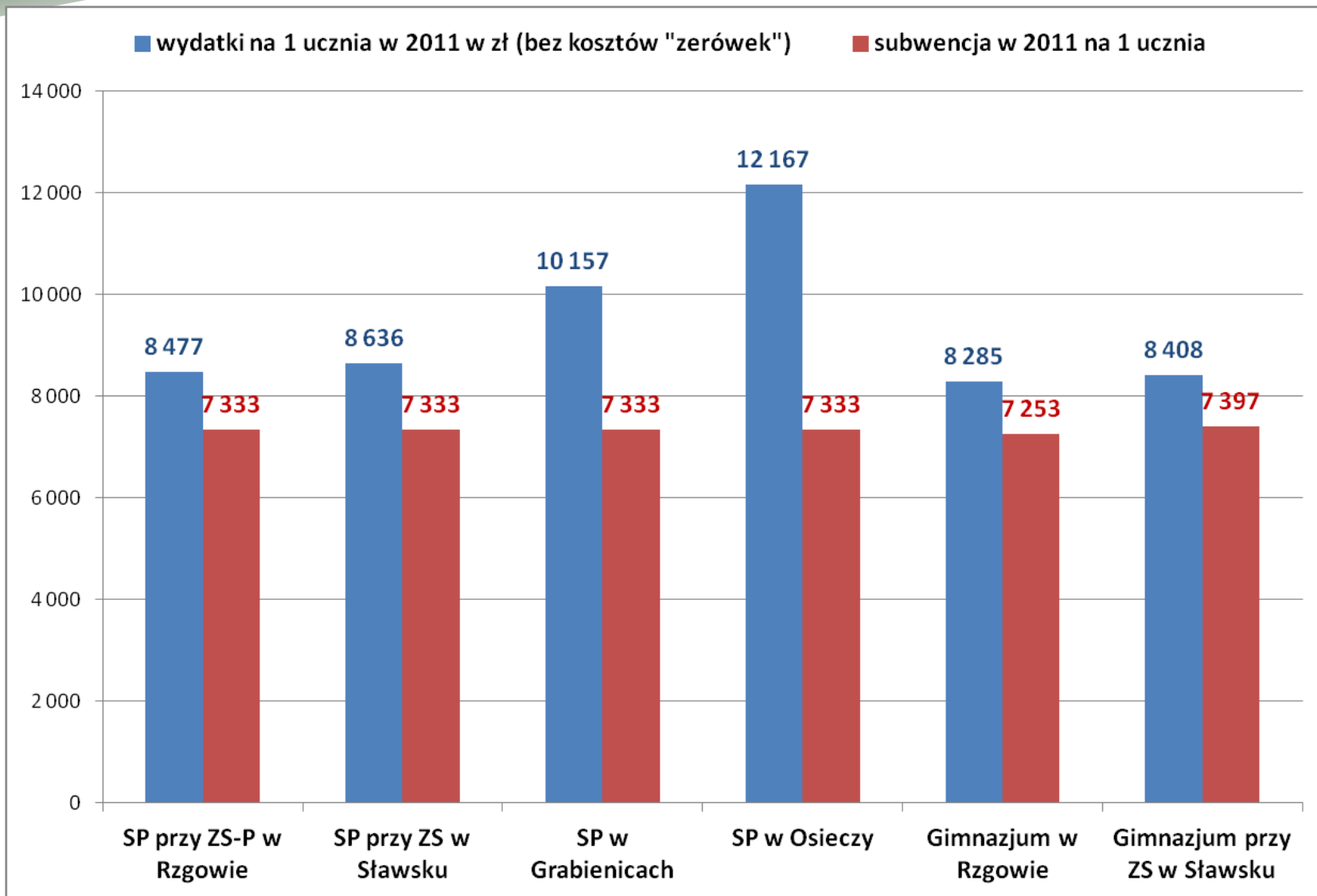

Łącznie z roczników dzieci w gimnazjum oraz szkole podstawowej ujemny bilans migracji do innych jednostek niż szkoły gminne wynosi około 100 uczniów rocznie we wszystkich rocznikach łącznie

przeciętna liczba uczniów w oddziale 2011/2012

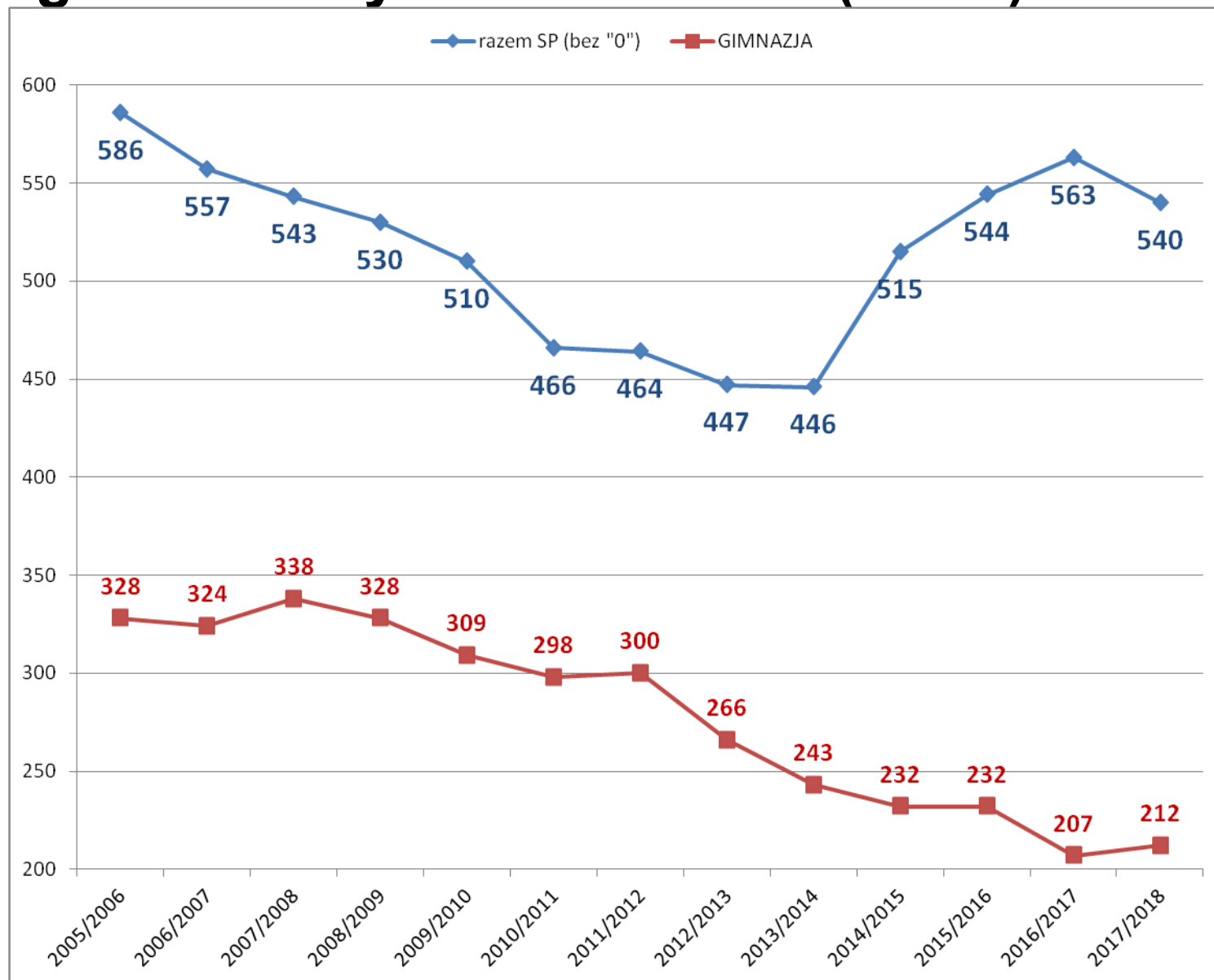

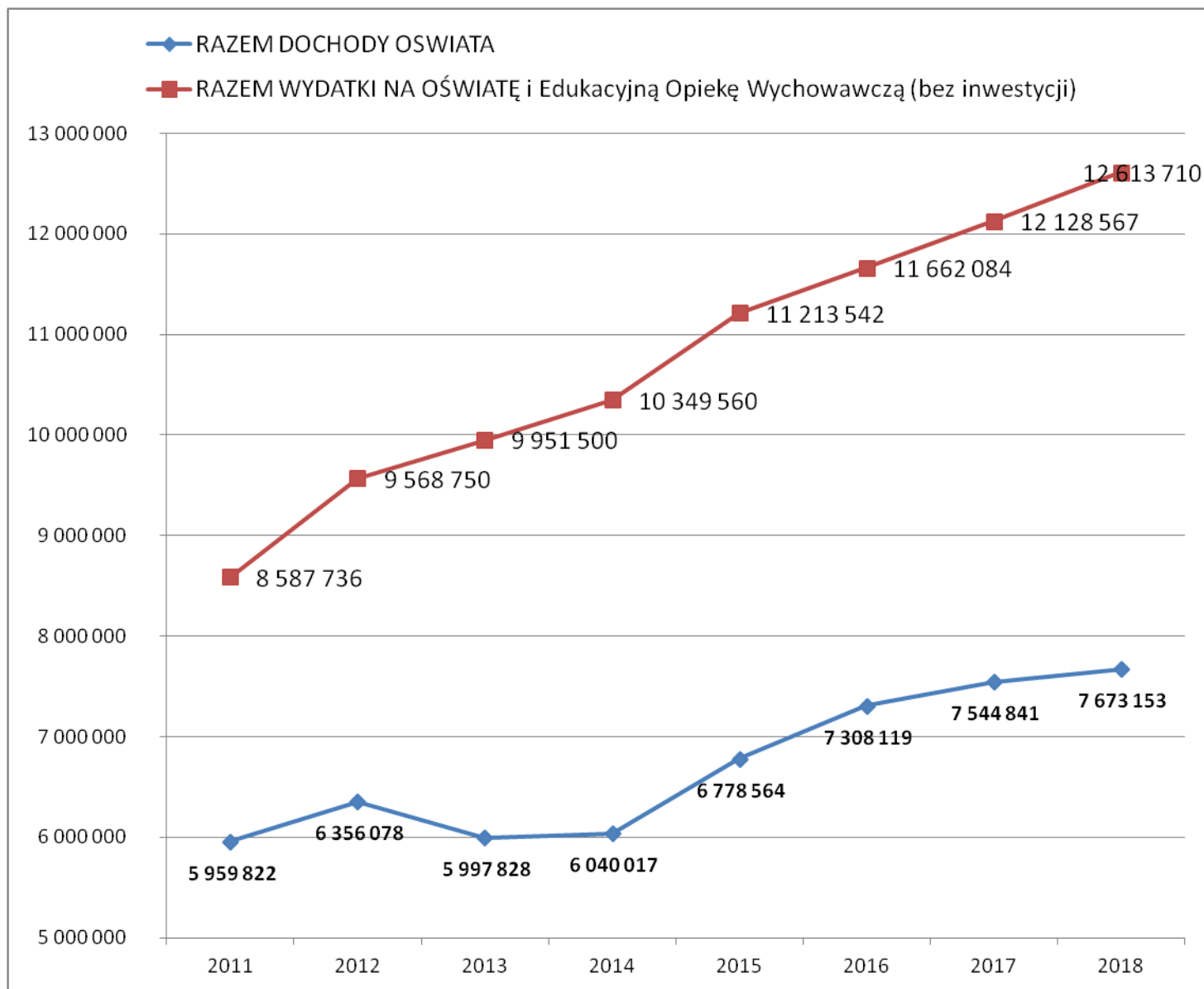

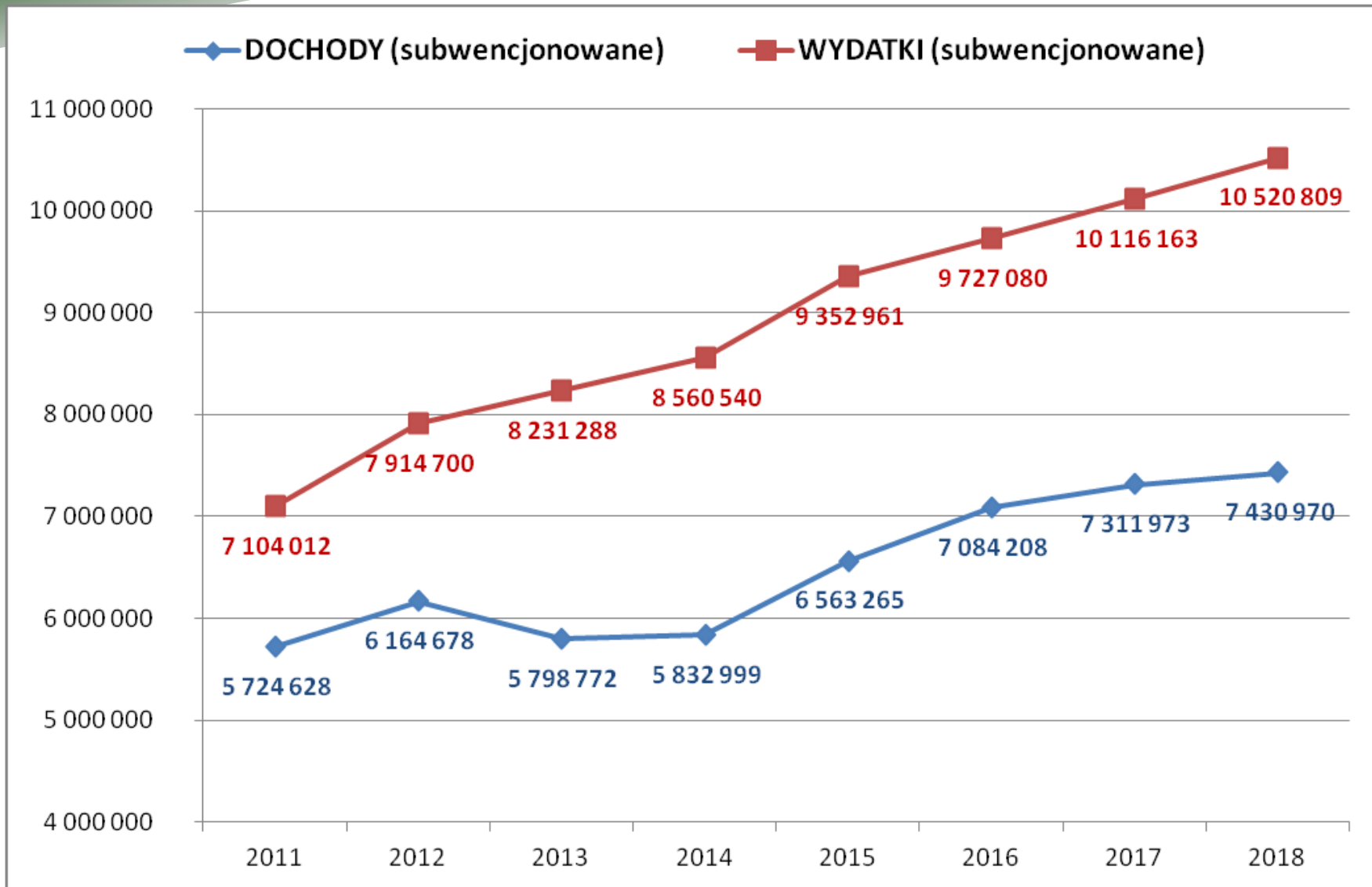
Gmina Rzgów

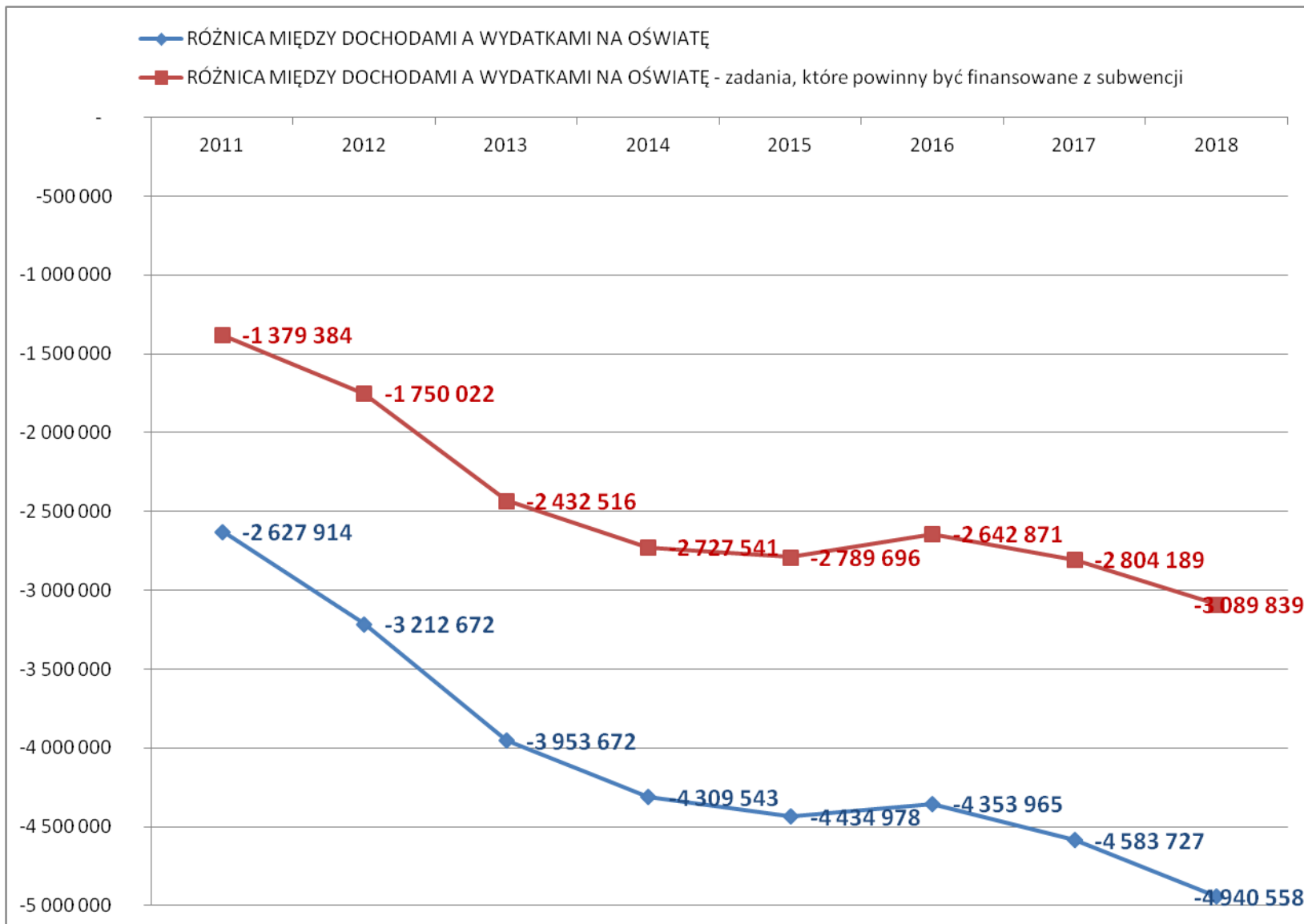
– wariant bez przyjęcia zmian

Prognoza liczby uczniów w SP (bez 0) + GIM do

Po uwzględnieniu wzrostu składki
rentowej o 2%

Podstawowe problemy oświaty w Gminie Rzgów

- **Znaczący spadek liczby uczniów w szkołach prowadzonych przez Gminę Rzgów w ostatnich latach.**
- **Malejąca liczba uczniów przypadających na 1 oddział**
- **Zbyt małe oddziały w stosunku do subwencji**
- **Nauczyciele na rocznych urloпах zdrowotnych**
- **Niezbędne inwestycje w budynki szkół i otoczenie**
- **Dynamicznie rosnący udział wydatków na oświatę w budżecie Gminy Rzgów, ograniczenie środków na inwestycje, zagrożenie bankructwem Gminy**

Gmina Rzgów

– warianty i efekty ekonomiczne zmian od IX.2012:

Oszczędności na zmianach organizacyjnych sieci szkół:

- Koszty wynagrodzeń nauczycieli
- Koszty wynagrodzeń osób funkcyjnych
- Koszty wynagrodzeń pozostałej obsługi
- Koszty utrzymania budynków szkół: remontów, mediów: woda, ścieki, prąd, ogrzewanie

Koszty zmian:

- Utworzenie nowych oddziałów w innej szkole (jeśli konieczne)
- Koszty dowozów (jeśli wzrosną w skali gminy)
- Odprawy dla zwalnianych pracowników (częściowo finansowane z MEN)
- Spadek subwencji oświatowej (jeśli wystąpi)

I) wariant RADYKALNY: likwidacja małych szkół

II) wariant POŚREDNI: przekształcenie SP w Osieczy i SP w Grabowicach w filie oraz obniżenie poziomu organizacyjnego do klas 0-III

III) wariant SPOŁECZNY: przejęcie SP w Osieczy i SP w Grabowicach przez stowarzyszenia

IV) wariant łagodny

Oszczędności w arkuszach organizacyjnych wszystkich placówek oświatowych:

- łączenie klas na przedmiotach artystycznych, WF
- połączenie I klasy w Sławsku w 1 oddział (32 uczniów)
- sekretarki z małych szkół
- nie otwierać 1 klasy poniżej 13-14 uczniów
- świetlice, stołówka, biblioteki
- **PODATKI???**
- **WALCZYĆ O DZIECI Z TERENU GMINY!!!**

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Waldemar Pruss

*Wielkopolski Ośrodek Kształcenia
i Studiów Samorządowych w Poznaniu*